

L'ECONOMIA SOCIAL EN LES LLEIS

LES NOVES LLEIS DE COOPERATIVES DE LES ILLES BALEARS I DE LA COMUNITAT DE MADRID

per Amalia Rodríguez González
Professora titular de la Universitat de Valladolid

En els últims temps s'estan publicant normes autonòmiques en l'àmbit de la legislació general en cooperatives. En concret, en este número analitzarem les noves lleis de cooperatives de les Illes Balears i de la Comunitat de Madrid.

Llei 5/2023, de 8 de març, de societats cooperatives de les Illes Balears (BOE núm. 138 de 10 de juny de 2023)

La nova Llei de Cooperatives de les Illes Balears, que ara es comenta, deroga la Llei 1/2003, de 20 de març, de Cooperatives, i també la Llei 4/2019, de 31 de gener, de micro cooperatives. Es tracta d'un text ampli amb algunes interessants innovacions que passem a comentar a continuació.

En primer terme, ha de destacar-se la seua sistemàtica, que s'inicia amb l'Exposició de Motius, en la qual es fa referència a la publicació d'este text amb la finalitat d'adequar-lo a l'experiència legislativa en matèria de cooperatives generada en les Illes Balears des de la publicació de l'anterior llei, de l'any 2003. Tal com destaca la citada Exposició de Motius, des de llavors han passat vint anys i s'ha generat una experiència en l'àmbit de les cooperatives, que fa necessària una reforma de la normativa per a poder adequar-la també a les noves necessitats.

De la mateixa forma, amb este text es procedeix a refondre la normativa existent, millorant la sistematització i la facilitat en la identificació i aplicació de la normativa en vigor, que es dificultava per existir diverses normes en el mateix àmbit. D'aquesta manera, es redunda en un únic text tot el marc jurídic cooperatiu, tant el de les pròpies cooperatives en general com el de les micro cooperatives en particular, regulades ara, com ha quedat indicat, amb una norma específica destinada a estes.

De la mateixa manera, i a conseqüència de la pandèmia de la COVID-19 -que va fer patent la necessitat que les cooperatives comptaren amb mecanismes que permeteren superar les restriccions derivades de l'emergència sanitària-, s'habilita la possibilitat d'adoptar acords sense reunió del consell rector i altres òrgans col·legiats, en arbitrar que es desenvolupen per videoconferència o altres mitjans de comunicació diferents a la presencialitat.

Finalment, la llei conté articles referits a la igualtat en la governança de les societats cooperatives, ja que es persegueix la representativitat efectiva de la seua base social.

El text que ara es comenta es divideix des del punt de vista sistemàtic en 2 títols, 173 articles, 11 disposicions addicionals, 3 disposicions transitòries, 1 derogatòria i 4 disposicions finals.

En el capítol I, compost per tretze articles, s'incorpora en la línia de la simplificació i al seu torn de la potenciació dels mitjans telemàtics, la possibilitat per a les societats cooperatives de tindre una web corporativa mitjançant la qual podran convocar l'assemblea general i posar a la disposició dels socis la documentació i la informació preceptives per a poder dur a terme determinades operacions societàries, com per exemple fusions o transformacions. De la mateixa forma, es preveu la comunicació intrasocietària per mitjans electrònics per a facilitar el dret d'informació de les persones sòcies, així com alhora reduir els costos de les comunicacions.

En el capítol tercer d'este primer títol es preveu l'existència del registre de cooperatives, que incorpora la seua regulació bàsica, juntament amb els principis pels quals es regeix, així com la menció a la simplificació de tràmits i l'eliminació de càrregues o els actes d'inscripció obligatòria, entre altres.

El capítol quart, dedicat a les persones sòcies, incorpora la possibilitat que puguin ser persones sòcies

"La nova Llei de Cooperatives de les Illes Balears, i la de la Comunitat de Madrid, són textos necessaris, que ajuden al fet que el cooperativisme avanci i millori, fomentat la utilització de la forma cooperativa dins de l'àmbit empresarial, com una alternativa en matèria d'emprenedoria".

es, a més, les societats rurals menorquines i les comunitats de béns, les herències jacents o les comunitats de propietaris. A més, se li dona una nova redacció al que constituïa la figura dels socis i sòcies col·laboradors, ampliant les possibilitats que en un altre cas queden reduïdes a la de persones inversores en el capital. S'amplia doncs en el cas de les persones associades la seua formulació a través de l'ampliació, ja que podran participar en activitats auxiliars secundàries accessòries o complementàries de l'activitat cooperativitzada. La persona associada, per tant, tindrà un caràcter més ampli del que tenia la persona sòcia col·laboradora quan la seua participació en exclusiva en el capital, és a dir com a persona sòcia capitalista.

Una menció destacable del text és la continguda en el capítol cinqué, referit als òrgans socials, integrats per l'assemblea general i el consell rector, que constitueixen els elements estructurals necessaris de la persona jurídica, i que es configuren com a òrgans necessaris d'expressió i manifestació de la voluntat de les persones sòcies, i de l'exercici del govern i de l'administració de la societat.

Ha de destacar-se com a novetat respecte al consell rector l'interés per la diversitat de gènere efectiva, que implique un equilibri en la configuració de gènere de la seua base social. De la mateixa forma, s'incorpora com a novetat el fet que la intervenció de comptes es configura com un òrgan voluntari. Si la característica d'este òrgan era la possibilitat de ser ocupat per un soci, ara s'obri la possibilitat al fet que siga ocupat per una persona que no siga sòcia.

Es preveuen altres òrgans socials com el Comité de Recursos i el Comité d'Igualtat. S'atorga una major importància al fons de promoció i educació, intentant dotar-li de solidesa a través de l'increment de la quantia i, de la mateixa forma, s'amplien les finalitats a les quals este es pot destinar.

En les classes de cooperatives, val la pena destacar que juntament amb les tradicionals i les peculiars de la pròpia Comunitat, se li dona importància a les cooperatives d'iniciativa social, com aquelles cooperatives encaminades a promoure l'esperit cooperatiu en activitats relacionades amb la sanitat, l'educació, la cultura o la integració laboral de les persones que pateixen marginació o exclusió social.

Esmentar igualment la interessant redacció dels articles dedicats a les cooperatives d'habitatges, una regulació innovadora que atén la importància reconeguda que este tipus de cooperatives té en les Illes Balears.

En el capítol dotzé s'incorpora la regulació de les micro cooperatives, amb les particularitats que té com per exemple el límit mínim de socis, la seua constitució i inscripció en el registre, la duració màxima i les seues normes de funcionament. La regulació ací continguda substitueix a la que amb una norma pròpia del 2019 regulava les micro cooperatives, però fora del text legal de les cooperatives, amb el que s'unifiquen tots dos textos, atorgant senzillesa i millorant l'accés a la normativa vigent en completar el règim en un únic text.

Podem destacar, per a finalitzar este comentari, que la nova Llei de Cooperatives, de 2023, que ara es comenta, constitueix un text d'interés per les millores que incorpora respecte a la llei de 2003.

Es tracta d'un text actualitzat que inclou, a més, importants innovacions, juntament amb la clara intenció reflectida en el propi text de simplificar i alleugerir càrregues, i incorporar els procediments i tècniques telemàtiques.

Al costat d'això, volem destacar la menció expressa a les qüestions de gènere que s'incorpora en l'àmbit de l'equilibri de gènere en el consell rector, o la possibilitat d'incorporar un òrgan facultatiu al Comité d'Igualtat.

És este, en definitiva, un text necessari, que ajuda al fet que el cooperativisme de les Illes avança i millora, fomentant la utilització de la forma cooperativa dins de l'àmbit empresarial, com una alternativa en matèria d'emprenedoria.

Llei 2/2023 de 24 de febrer, de Cooperatives de la Comunitat de Madrid (BOE divendres 9 de juny de 2023)

El text que ara es comenta, tal com es recull en el Preàmbul d'este, sorgeix per la necessitat de dotar al sector cooperatiu madrileny d'un nou text legal que s'adapte al dret societari, que ha patit profundes reformes, d'una banda, i per un altre per la pròpia experiència adquirida en l'àmbit de les societats cooperatives, que fa necessària la cerca de respostes a les exigències d'un mercat cada vegada més competitiu.

Igual que l'anterior text comentat, ens trobem aquí amb una regulació extensa i completa de les societats cooperatives, que actualitza el règim de les mateixes i incorpora els mitjans telemàtics com a fórmula de comunicació eficaç i, sens dubte, menys costosa que els mètodes tradicionals utilitzats.

S'observa en el conjunt de la norma, i en alguns preceptes en particular, un acostament a les particularitats de les societats de capital, i també com a entitat de l'economia social, a les societats laborals anònimes o de responsabilitat limitada.

La perspectiva, per tant, en la publicació d'esta norma en la Comunitat de Madrid, atén la necessitat, segons assenyala el propi text en el Preàmbul, d'eliminar els obstacles existents per a l'adequat progrés de les cooperatives en la Comunitat de Madrid, a fi d'afavorir el seu desenvolupament, així com la competitivitat en el mercat, dotant-les d'una regulació el més completa possible.

La llei s'estructura des del punt de vista sistemàtic en 147 articles, distribuïts en quatre títols i la part final, que consta de quatre disposicions addicionals, dues disposicions transitòries, una derogatòria i tres disposicions finals.

Un punt a destacar en esta norma és la regulació de les seccions de crèdit, limitant les seues operacions a l'interior de la pròpia cooperativa, als seus socis, associats i treballadors.

El capítol primer del títol primer, dedicat a la constitució de la cooperativa, fomenta la flexibilització de l'exigència inicial del nombre de persones sòcies necessàries per a la constitució d'una cooperativa de

treball associat, que queda reduït a dos. En este supòsit la cooperativa disposa d'un termini de 24 mesos per a incorporar al tercer soci, i es prohibeix el retorn cooperatiu entre els socis fins a fer efectiva la incorporació de la tercera persona.

Ha de destacar-se, en relació amb esta regulació, que s'aproxima al règim que sobre esta mateixa qüestió es troba regulada en la Llei de Societats Laborals de l'any 2015 i que permet, a l'efecte de facilitar la constitució d'estes societats, que les mateixes, ja siga en forma de societat anònima o limitada es constituïsquen amb dues persones, però amb un termini per a incorporar a la tercera.

En el capítol quart ha de destacar-se que es limita la responsabilitat dels socis i sòcies pels deutes de la cooperativa a l'import de l'aportació de la persona sòcia al capital social, assimilant-se d'esta manera a les societats de capital.

D'altra banda, en el Preàmbul s'indica que per a facilitar el finançament de les cooperatives, es permet la captació de recursos financers amb caràcter de subordinats, així com el recurs a les participacions especials o la contractació de comptes en participació, ajustant el seu règim, això sí, al que es disposa pel Codi de Comerç que, com és ben sabut, és el text que regula esta figura.

Es potencien els mitjans telemàtics, ja que en el capítol cinqué s'estableix la necessitat que els llibres obligatoris de les cooperatives, una vegada emplenats, es presenten en el Registre de Cooperatives de la Comunitat de Madrid per a ser diligenciats telemàticament.

En el capítol sisé s'inclou la possibilitat de transformar la cooperativa en societat professional.

Una menció especial mereix el capítol nové, dedicat a les classes de cooperatives. S'estableixen classes en funció de les categories i els sectors. Com a categories de cooperatives se citen les de producció, de consum de béns i serveis, especials i per sectors.

En les cooperatives de treball associat cal destacar que s'eleva, fins al 49%, el percentatge d'hores per any que poden realitzar les persones treballadores assalariades amb contracte per temps indefinit en relació amb les hores per any realitzades per les persones sòcies treballadores. Una vegada més, observem les similituds en esta regulació en relació amb el contingut en la Llei de Societats Laborals de 2015.

Es tracta d'un text que intenta en la seua regulació aproximar-se a les societats de capital en general, i a una societat especial com la societat laboral, que és una empresa d'economia social, tal com figura en el catàleg de la Llei d'Economia Social de 2011.